

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АПРОБАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

ВЛАДИСЛАВ ГАЛУШКА,

здобувач кафедри „Фінанси і банківська справа”

Донецького національного технічного університету

У статті проведено порівняльний аналіз методичних підходів до фінансово-економічного аналізу підприємств, що враховують статичність та динаміку розвитку основних фінансово-економічних показників підприємств, виділено їх переваги і недоліки, розглянуто можливість їхнього подальшого використання в оцінці фінансово-економічного стану підприємств

Ключові слова: методичні підходи, динамічний підхід, фінансово-економічний аналіз, динаміка розвитку основних фінансово-економічних показників підприємств, оцінка фінансово-економічного стану підприємств

Постановка проблеми. В сучасних умовах української економіки об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства дозволяє визначити його місце в конкурентному середовищі і слугить показником його інвестиційної привабливості для потенційних інвесторів. Така оцінка може бути дана за допомогою застосування різних методичних підходів. Практично всі такі підходи характеризують стан підприємств у конкретний момент часу та не враховують тенденцій їхнього розвитку в динаміці. Але об'єктивна оцінка фінансово-економічного стану підприємства повинна розглядатися також з точки зору динамічного підходу, який дозволяє уточнити місце конкретного підприємства в галузі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичним питанням аналізу фінансово-економічного стану за допомогою статичного та динамічного підходів надано уваги як спеціальними організаціями,

установами (міністерства, відомства, НБУ), так і такими вченими, як І.А. Бланк, А.Д. Шеремет, А.В. Ковальов, Г.В. Савицька, Н.М. Погостинська, Ю.А. Погостинський, К.В. Ізмайлова, Е.В. Мних і інші. Їх дослідження дозволяє наголосити, що за допомогою оцінки динаміки фінансово-економічних показників підприємства можна проаналізувати їх рівень стабільності, середній рівень показників і їх середню інтенсивність зміни, а також тенденції розвитку досліджуваних показників. В свою чергу, підходи, що базуються на статичній оцінці фінансово-економічного стану підприємства, надають дані тільки за конкретний проміжок часу [1-3].

Метою статті є апробувати та порвняти існуючі методичні підходи в порівнянні із запропонованими автором (методика, що заснована на рекомендованих значеннях фінансових показників металургійної галузі; підхід, враховуючий динаміку інтегрального показника підприємства; підхід, враховуючий стабільність розвитку фінансово-економічного стану підприємства відносно галузевої динаміки) та визначити більш об'єктивний підхід до оцінки фінансово-економічного стану підприємств.

Виклад основного матеріалу. Порівняльний аналіз методик оцінки фінансово-економічного стану підприємств дозволяє визначити найоб'єктивніший методичний підхід, що відповідає сучасним тенденціям розвитку аналізу господарської діяльності, а також може сприяти більш ефективному його проведенню на підприємстві.

У першу чергу, порівняльний аналіз методик слід почати з використання офіційних методик, запропонованих організаціями, установами. У апробаційному аналізі методичних підходів розглядаються офіційна Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій та запропоновані автором:

- методика, що заснована на рекомендованих значеннях фінансових показників металургійної галузі [4];
- підхід, враховуючий динаміку інтегрального показника підприємства;

- підхід, враховуючий стабільність розвитку фінансово-економічного стану підприємства відносно галузевої динаміки [5].

Слід зазначити, що офіційні положення і рекомендації мають схожий набір фінансових показників, що характеризують господарську діяльність підприємства, а також подібну нормативну базу значень показників для інтерпретації одержаних результатів, як було сказано вище. Тому з метою оцінки фінансово-економічного стану підприємств можна використовувати одну з цих методик. При порівняльній оцінці методик використовується Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану (МПАФГС) підприємств та організацій. Ця методика охоплює всі основні напрямки фінансово-господарської діяльності підприємства та її кінцевий висновок дає змогу визначитись про подальший фінансово-економічний стан та перспективи суб'єкта господарювання [3]. Тому далі проведемо апробаційний аналіз цієї методики.

Об'єктом дослідження обрано 17 підприємств металургійної галузі.

Як відомо, основне завдання проведення ПАФГС – оцінка результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники діяльності підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства – платоспроможним (неплатоспроможним) та подання пропозицій Кабінету Міністрів України щодо доцільності внесення цього підприємства до Реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій.

Слід зазначити, що відсутність величезної кількості розрахунків вторинних показників Методики дає змогу експерту зосередитись на основних характеристиках діяльності підприємства та взяти до уваги фактичні (первинні) дані фінансової звітності [3].

Результати розрахунку фінансово-економічних показників досліджуваної методики та їхні нормативні значення, згідно МПАФГС, представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Показник	Нормати вне значення	Назва металургійного підприємства												
		ВАТ "Донецький металургійний завод"	ВАТ "Краматорський металургійний завод"	ВАТ "Дніпропетровський металургійний завод"	АТЗТ металургійний завод імені Петровського "Метал"	ЗАТ "Донецький електро металургійний завод"	ЗАТ "Макіївський металургійний завод"	ЗАТ "Костянтинівський металургійний завод"	ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча"	ВАТ "Металургійний комбінат" Азовсталь"	ВАТ "Запорізький металургійний комбінат" Запоріжсталь"	ВАТ "Керченський металургійний комбінат"	ВАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім. Ф.Е.Дзержинського"	ВАТ "Алчевський металургійний комбінат"
Коефіцієнт покриття	> 1	4,712	0,342	0,721	0,159	3,01	0,595	9,53	2,89	1,76	1,664	1,295	1,38	1,14
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	> 0,1	0,787	-1,92	-0,38	-5,27	0,67	-0,68	0,895	0,65	0,43	0,399	0,228	0,27	0,123
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,030	0,005	0,058	0,0001	0,04	0,0001	0	0,40	0,07	0,476	0,019	0,01	0,14
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,746	-1,22	0,035	-1,26	0,41	0,299	0,441	0,88	0,52	0,583	0,401	0,52	0,289
Коефіцієнт фінансової стабільності	> 1	3,054	-0,55	0,037	-0,55	0,70	0,432	0,788	7,15	1,09	1,417	0,669	1,11	0,408
Коефіцієнт фінансового левериджу	зменшення	0,327	-1,82	26,94	-1,79	1,43	2,313	1,269	0,14	0,91	0,706	1,494	0,89	2,449
Коефіцієнт маневреності власних коштів	незначне збільшення	0,008	-0,01	-0,028	-0,01	0,02	-0,00	0	0,21	0,08	0,718	0,067	0,02	0,998
Коефіцієнт оборотності засобів	збільшення	2,054	3,862	1,640	0,321	2,84	2,892	2,063	78,2	1,54	3,27	1,709	2,79	3,231
Час обороту оборотних засобів	зменшення	177,7	94,5	222,5	1137	128	126,2	177	13,6	236	111,1	213,6	130	112,9
Коефіцієнт оборотності запасів	збільшення	14,15	11,96	12,	0	8,33	15,31	5,79	13,6	13,7	22,6	5,79	4,72	11,20

				94										
Час обороту запасів	зменшення	25,79	30,52	28,19	0	43,8	23,84	63,09	26,8	26,6	16,15	63,05	77,3	32,58
Фондовіддача	середнього алузеве	9,91	13,58	4,81	0,19	7,55	3,39	7,16	4,88	5,18	5,42	3,07	7,6	3,166

Результати розрахунку фінансово-економічних показників за МПАФГС

Дослідження фінансового стану підприємств металургійної галузі за МПАФГС дає змогу зробити висновок, що до найбільш фінансово стійких підприємств можна віднести ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча", ВАТ "Донецький металургійний завод", ВАТ "Запорізький металургійний комбінат" Запоріжсталь", ВАТ "Металургійний комбінат" Азовсталь", ВАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім.Ф.Е.Дзержинського", які по всіх показниках мають позитивні оцінки, в тому числі структура капіталу, його використання, а також рівень платоспроможності підприємств. Достатньо стійкими підприємствами також є ВАТ "Єнакієвський металургійний завод" та ВАТ "Алчевський металургійний комбінат", які незначно поступаються лідерам галузі. Фінансовий стан інших підприємств, згідно цієї методики, слід вважати незадовільним.

На наступному етапі проаналізуємо фінансовий стан цих підприємств за методикою, запропонованою автором, яка заснована на рекомендованих значеннях фінансових показників металургійної галузі.

Для характеристики загального фінансового стану підприємства розраховується невелика кількість основних фінансових коефіцієнтів. Його можна оцінити, використовуючи показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності, фінансової стійкості, рентабельності діяльності.

Результати розрахунку фінансових показників запропонованої методики та їхні рекомендовані значення надані в таблиці 2.

Таким чином, дослідження фінансового стану підприємств металургійної галузі з використанням рекомендованих значень, запропонованих у даному дослідженні, дає змогу зробити висновок, що до найбільш фінансово стійких підприємств можна віднести ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча", ВАТ "Донецький металургійний завод", ЗАТ "Донецький електрометалургійний завод" та ЗАТ "Костянтинівський металургійний завод", які по всіх показниках мають позитивні оцінки, в тому числі

структура капіталу, його використання, а також рівень платоспроможності підприємства.

Показник		Рекомендоване значення		Назва металургійного підприємства									
				"Електрометалургійний завод "Дніпроспецсталь" ім. А.М. Кузьміна"	ВАТ "Донецький металургійний завод"	ВАТ "Краматорський металургійний завод"	ВАТ "Снакієвський металургійний завод"	ВАТ "Дніпропетровський металургійний завод"	АТЗТ металургійний завод імені Петровського "Метал"	ЗАТ "Донецький електрометалургійний завод"	ЗАТ "Донецьксталь" - металургійний завод"	ЗАТ "Макіївський металургійний завод"	ЗАТ "Костянтинівський металургійний завод"
Коефіцієнт		0,790	4,712										
поточної ліквідності	2 – 2,5			0,342	1,013	0,721	0,159	3,01	1,403	0,595	9,53	1,009	
Коефіцієнт оборотності активів	> 1,5	1,929	1,171	2,866	1,538	1,121	0,116	2,00	1,426	1,192	1,589	3,814	
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	> 2	2,913	2,054	3,862	1,991	1,640	0,321	2,84	1,94	2,892	2,063	3,816	
Коефіцієнт автономії	> 0,2	0,155	0,746	-1,22	0,233	0,035	-1,26	0,41	0,177	0,299	0,441	0,009	
Коефіцієнт фінансування	> 1	0,185	3,054	-0,55	0,305	0,037	-0,55	0,70	0,216	0,432	0,788	0,009	
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,3	0,155	0,869	-1,17	0,235	0,048	-1,26	0,761	0,472	0,299	0,919	0,009	
Коефіцієнт мобільності	> 1,5	2,030	1,325	2,875	3,397	2,160	0,564	2,372	2,782	0,701	3,361	1541	
Рентабельність активів	> 0	-0,088	0,008	-0,75	0,073	-0,11	-0,32	0,150	-0,04	-0,13	0,018	0,007	
Рентабельність	> 0	-0,569	0,010	0,622	0,316	-3,13	0,258	0,367	-0,22	-0,43	0,042	0,727	

власно го капіта лу												
Рентаб ельніс ть реаліз ації	> 0	-0,046	0,007	-0,26	0,048	-0,09	-2,75	0,075	-0,03	-0,11	0,012	0,002

Таблиця 3.6

Результати розрахунку фінансово-економічних показників за методикою
 урахування рекомендованих значень для
 металургійної промисловості

Достатньо стійкими підприємствами також є ВАТ "Єнакієвський металургійний завод", ВАТ "Запорізький металургійний комбінат" Запоріжсталь", ВАТ "Металургійний комбінат" Азовсталь" та ВАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім.Ф.Е.Дзержинського", ВАТ "Керченський металургійний комбінат" та ЗАТ "Дніпровський металургійний завод "Комінмет", які незначно поступаються лідерам галузі. Фінансовий стан інших підприємств, згідної цієї методики, слід вважати незадовільним.

На наступному етапі пропонується проаналізувати фінансовий стан цих підприємств за допомогою динамічного підходу, яких враховує рівень стабільності розвитку фінансово-економічного стану підприємства відносно розвитку галузі.

Згідно цього методичного підходу, спочатку необхідно розрахувати фінансові показники, що характеризують стан підприємства та металургійної галузі в цілому, а також їхні інтегральні показники за декілька періодів для динамічного їх аналізу. Тоді результати апробації на підприємствах металургійної галузі можна зазначити у табл. 3.

Аналізуючи дані табл. 3, слід зазначити, що 7 підприємств металургійної галузі мають низький показник розвитку фінансово-економічного стану за досліджуваний період, 4 підприємства мають найкращу динаміку зростання фінансових показників та 6 підприємств мають середній (задовільний) темп розвитку.

Отримані дані свідчать, що офіційний підхід оцінювання фінансового стану підприємств відрізняється за результатами від динамічного підходу. Це пояснюється, перш за все, галузевими особливостями, а по-друге, оцінка динаміки зростання діяльності підприємства надає більш об'єктивні висновки щодо фінансово-економічного стану підприємств.

Якщо динамічний підхід враховує галузеву динаміку, тоді визначаються темпи розвитку підприємства () та металургійної галузі (). Для їхнього порівняння використовується коефіцієнт стабільності зростання - го показника ().

Таблиця 3

Порівняльна оцінка стабільності розвитку фінансово-економічного стану підприємств металургійної галузі

Z_k	Значення показника за періодами			$Z_k^{заг}$
	I період	II період	III період	
Електрометалургійний завод "Дніпроспецсталь" ім. А.М. Кузьміна"	1,0124	0,8360	1,4691	1,0753
ВАТ "Донецький металургійний завод"	0,8564	1,2974	1,0048	1,0374
ВАТ "Краматорський металургійний завод "	0,9545	0,9913	0,8692	0,9369
ВАТ "Єнакієвський металургійний завод"	0,9568	0,9231	0,9727	0,9507
ВАТ "Дніпропетровський металургійний завод"	0,9776	0,9923	1,0025	0,9908
АТЗТ металургійний завод імені Петровського "Метал"	1,0489	1,0597	0,9796	1,0288
ЗАТ "Донецький електрометалургійний завод"	1,2993	0,9133	0,7285	0,9526
ЗАТ "Донецьксталь" - металургійний завод"	1,3438	0,8370	1,5010	1,1907
ЗАТ "Макіївський металургійний завод"	1,0795	1,0226	0,9772	1,0256
ЗАТ "Костянтинівський металургійний завод"	1,0685	0,8567	1,0225	0,9782
ЗАТ "Дніпровський металургійний завод"Комінмет"	1,2444	0,9019	0,8667	0,9908
ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча"	1,5929	0,7627	1,0452	1,0829
ВАТ "Металургійний комбінат" Азовсталь"	1,3135	0,7821	1,2217	1,0787
ВАТ "Запорізький металургійний комбінат" Запоріжсталь"	1,3968	0,9066	1,3491	1,1954
ВАТ "Керченський металургійний комбінат"	1,0783	0,9297	0,9334	0,9781
ВАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім.Ф.Е.Дзержинського"	1,2575	0,8733	1,2538	1,1125
ВАТ "Алчевський металургійний комбінат"	1,4834	0,9310	1,1310	1,1603

$Z_k^{заг}$

Для визначення загального коефіцієнта стабільності розвитку підприємства на наступному етапі необхідно розрахувати середні коефіцієнти стабільності зростання - го показника . Для отримання кінцевого висновку щодо стабільності

розвитку конкретного підприємства необхідно використати шкалу діапазонів значень цих показників.

Для порівняльної характеристики підприємств металургійної галузі в табл.4 наведені їхні загальні коефіцієнти стабільності розвитку.

Таблиця 4

Порівняльна оцінка стабільності розвитку фінансово-економічного стану підприємств металургійної галузі відносно галузевої динаміки

Z_k	Значення показника за періодами			Z_k^{3a2}
	I період	II період	III період	
Електрометалургійний завод "Дніпроспецсталь" ім. А.М. Кузьміна"	0,8889	0,8985	1,3999	1,0379
ВАТ "Донецький металургійний завод"	0,7519	1,3945	0,9575	1,0013
ВАТ "Краматорський металургійний завод "	0,8381	1,0655	0,8283	0,9044
ВАТ "Єнакієвський металургійний завод"	0,8401	0,9922	0,9269	0,9176
ВАТ "Дніпропетровський металургійний завод"	0,8583	1,0665	0,9553	0,9563
АТЗТ металургійний завод імені Петровського "Метал"	0,9210	1,1390	0,9334	0,9930
ЗАТ "Донецький електрометалургійний завод"	1,1408	0,9817	0,6942	0,9195
ЗАТ "Донецьксталь" - металургійний завод"	1,1799	0,8996	1,4302	1,1493
ЗАТ "Макіївський металургійний завод"	0,9478	1,0991	0,9312	0,9899
ЗАТ "Костянтинівський металургійний завод"	0,9381	0,9208	0,9743	0,9442
ЗАТ "Дніпровський металургійний завод"Комінмет"	1,0926	0,9693	0,8259	0,9564
ВАТ "Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча"	1,3986	0,8197	0,9960	1,0452
ВАТ "Металургійний комбінат" Азовсталь"	1,1533	0,8406	1,1641	1,0412
ВАТ "Запорізький металургійний комбінат" Запоріжсталь"	1,2265	0,9744	1,2855	1,1539
ВАТ "Керченський металургійний комбінат"	0,9467	0,9992	0,8894	0,9441
ВАТ "Дніпровський металургійний комбінат ім.Ф.Е.Дзержинського"	1,1041	0,9386	1,1948	1,0738
ВАТ "Алчевський металургійний комбінат"	1,3025	1,0007	1,0777	1,1199

Згідно даного підходу, з урахуванням стабільності розвитку металургійної галузі, 7 підприємств відповідають високому рівню динамічного зростання в порівнянні з галуззю. Іншими словами, це підтверджує попередні результати і дозволяє виявити лідерів даної галузі. Слід зазначити, що по 5 підприємств

повинні бути віднесені до підприємств з добрим та задовільним темпом розвитку відповідно.

Отримані дані по аналізованих методиках для порівняльного аналізу занесені в табл. 5.

Дані табл. 5, що характеризують кількість підприємств за рівнем фінансово-економічного стану, носять, на перший погляд, дещо суперечливий характер.

Таблиця 5

Порівняльний аналіз методичних підходів до фінансового аналізу підприємств

Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану (МПАФГС)			Методика, заснована на рекомендованих значеннях фінансових показників металургійної галузі			Підхід, враховуючий динаміку інтегрального показника підприємства			Підхід, враховуючий стабільність розвитку фінансово-економічного стану підприємства відносно галузевої динаміки		
Кількість підприємств за рівнем фінансово-економічного стану											
Добрий	Задовільний	Незадовільний	Добрий	Задовільний	Незадовільний	Добрий	Задовільний	Незадовільний	Добрий	Задовільний	Незадовільний
5	2	10	4	6	7	7	6	4	7	5	5

Але використання різних підходів тільки доводить необхідність застосування методики оцінки фінансово-економічного стану підприємств конкретної галузі з урахуванням її особливостей.

Методика ПАФГС оцінює підприємства, не враховуючи галузеві особливості. Тому мають місце розбіжності отриманих даних з підходом,

заснованим на рекомендованих значеннях фінансових показників металургійної галузі. Причому зазначаємо те, що деякі підприємства, стан яких класифікувався як "добрий" за Методикою ПАФГС, не відповідали цьому рівню за методикою, заснованою на рекомендованих значеннях галузі. Це підтверджує необхідність використання рекомендованих значень конкретної галузі для статичної оцінки фінансово-економічного стану підприємств.

Динамічний підхід, враховуючий стабільність розвитку фінансово-економічного стану підприємства, має ще більш відмінні показники, ніж перші дві методичні підходи. Але цей підхід не оцінює місце підприємства в конкретний момент часу, а характеризує рівень його розвитку в порівнянні з середньогалузевим розвитком. Тому позитивна динаміка розвитку підприємства неодмінно знайде своє відображення на статичних показниках у майбутньому та підвищить рівень інвестиційної привабливості для потенційних кредиторів.

Висновки. Апробаційний аналіз досліджуваних методичних підходів засвідчує можливість використання запропонованих підходів, а саме, методичного підходу, заснованого на рекомендованих значеннях конкретної галузі та динамічного підходу, який враховує стабільність розвитку фінансово-економічного стану підприємства. Застосування цих методик дає змогу більш об'єктивно оцінювати фінансово-економічний стан підприємств однієї галузі та надавати висновки щодо їхнього подальшого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Погостинская Н.Н. Системный анализ финансовой отчетности / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 1999. – 96 с.
2. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз / О.О. Шеремет. – К., 2005. – 196 с.
3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 27.06.97р. №81.

4. Галушка В.В., Антоненко В.Н. Обоснование рекомендуемых значений аналитических финансовых показателей предприятий // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 36-2. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – с. 204-210.

5. Галушка В. Використання динамічного підходу в оцінці фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання // Схід. – 2009.– с.30-33.

The comparative analysis of methodical approaches to the financial-economic analysis of enterprises that count static and dynamic of the growth of the main financial-economic indicators of enterprises was made in the article, their advantages and disadvantages were defined, their ability of future use in the appraisal of the financial-economic state of enterprises was considered

Key words: methodical approaches, dynamic approach, the financial-economic analysis, dynamics of the development of the main financial-economic indicators of enterprises, the appraisal of the financial-economic state of enterprises